

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИМІРУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

За сучасних умов розвитку ринкових відносин інтелектуальна робота, спеціальні знання і комунікації стають факторами досягнення результативності управлінських інформаційних технологій, створення доданої вартості, конкурентоспроможності, ефективності виробництва. Практика показує, що при стрімкому зростанні глобальної конкуренції, заснованої на створенні наукоємних продуктів, інтелектуальний потенціал стає ключовим ресурсом розвитку.

Інтелектуальний потенціал характеризує здатність того чи іншого народу, країни і навіть окремої людини створювати щось нове, особливе в науці і техніці, в культурі і мистецтві, в духовно-моральній сфері. Тобто це, з одного боку, індивідуальне, унікальне обличчя кожної нації, яке робить її своєрідною, що відрізняє її від інших, що вносить свій особливий внесок у скарбницю світової культури. З іншого боку - і це особливо важливо в умовах глобалізації - інтелектуальний потенціал є чинником національного розвитку, міжнародної конкурентоспроможності, показником "випереджаючої" нації.

Теоретичні засади наукових уявлень про інтелектуальний потенціал населення сформовано працями Дж. Грейсона, П. Друкера, М. Портера, Й. Шумпетера, Б. Твісса, Х. Хекхаузена, Т. Шульца, Г. Беккера, Л. Едвінсона, В. Іноземцева та інших зарубіжних вчених. В Україні проблемам управління інтелектуальним потенціалом присвячували свої праці О. Амоша, С. Бандур, І. Бережна, Н. Гавкалова, В. Геєць, О. Гонта, О. Грішнова, А. Колот, І. Каленюк, Е. Лібанова, Л. Лісогор, Н. Лук'янченко, К. Міхуринська, О. Новікова, В. Онікієнко, І. Петрова, Л. Федулова, А. Чухно, Л. Шаульська та інші українські вчені. Разом з тим, проблеми методики виміру інтелектуального потенціалу країни та категорії «молодь» все ще залишаються актуальними та недостатньо розробленими.

Розвиток інтелектуального потенціалу пов'язаний, перш за все, із діяльністю людини, її творчістю, самовдосконаленням, конкурентоспроможністю та бажанням працювати. Зокрема, на ознаки та діяльність української молоді впливає низка факторів, що відображається на розвитку потенціалу в цілому. Криза, нестача робочих місць - зумовлює необхідність проведення ефективної політики підтримки майбутніх поколінь в розкритті своїх здібностей.

Звернемо увагу на такі цікаві статистичні дані. У провідних західних країнах у 1890 р. частка ресурсів, що одержувались від землі, включаючи мінеральні енергетичні та харчові, становила 50% ВВП, у 1957 р. - 13%, у 1980-х роках - менше 10%. До початку 1990-х років віддача від людських ресурсів досягла 80% ВВП. Це і є інтелектуальний потенціал країни в його економічному вираженні, яке підтверджує, наскільки важливі матерії, які ми обговорюємо сьогодні. На сьогоднішній день, фактор, який визначає місце тієї чи іншої країни у сучасному світі є її здатність розробляти, виробляти і продавати власний технологічний наукомісткий продукт, для чого необхідно мати відповідну базу у сфері

досліджень, освіти в цілому. І не просто володіти, а вміти все це розвивати, пристосовувати до потреб ринку, відстоювати у конкурентних умовах, а ще й залучати "інтелект" ззовні. У 2003 р. в одному з досліджень експерти ЄС дійшли висновку, що для того, щоб підтримувати зростання ВВП на рівні 2 - 3% на рік, Європі необхідно близько 500 тисяч фахівців з вищою освітою (а краще - з вченими ступенями) в області наукомістких технологій. І Європа, не кажучи вже про США, робить все можливе, щоб повернути до себе "розумні голови" з усього світу, забезпечуючи їм ідеальні умови для життя і праці [1].

Україна - цікавий і перспективний партнер для Європейського союзу завдяки унікальному геополітичному положенню, економічному потенціалу, але перш за все її інтелектуальному потенціалу. Найважливіший ресурс, яким володіє Україна - це інтелектуальний потенціал. З 1970-80 рр. Україна займала перше місце в світі, за оцінками японських фахівців, за кількістю відкриттів і винаходів. За 25 роки незалежності Україні вдалося зберегти і примножити цей ресурс: вона займає лідируючі позиції в світі в космічній галузі, авіабудуванні, агропромисловому комплексі. За оцінками експертів для реалізації цього величезного потенціалу Україні необхідно поєднання двох складових - притоку інвестицій (на прийнятних для України умовах) і інновацій. Держава повинна забезпечити сприятливе середовище. Однією з найважливіших складових інтелектуального потенціалу людини в цілому є інтелектуальний потенціал молоді. Щоб були реальні інвестиції в реальні сектори економіки, повинні з'явитись точки прориву для реалізації перш за все, інтелектуального потенціалу молоді. Тому що саме інтелектуальний потенціал молоді дасть найбільше зростання. Провідні вчені підраховали, що найбільший ефект може дати інноваційна модель економіки - інновації можуть забезпечити приріст ВВП на 88%. Сьогодні інвестори готові вкладати ресурси тільки в перспективні країни. За даними ООН, освіченість українців становить 99,3%. Цей фактор потрібно використовувати, а найголовніше - зберегти активну молодь. Тому що наша головна інвестиція, перспектива і порятунк - це вкладення коштів у молодь - у майбутнє. Саме молодь є ядром, яке зможе забезпечити функціонування інноваційної економіки [3].

До соціально-демографічної групи «молодь» відносять людей у віці від 14 до 30 років. Молодь - це перш за все кадровий ресурс, основа майбутнього відтворення і розвитку. Високий рівень інтелектуального потенціалу створює основу для кваліфікованої праці, дає можливість індивіду брати участь в складних наукомістких виробництвах і технологіях. Особливе значення у формуванні інтелектуального потенціалу молоді має вища освіта, яка формує, розкриває і розвиває потенційні можливості молодих людей. Така соціальна група, як студентство, безпосередньо орієнтована на розвиток свого інтелектуального потенціалу.

Пропонуємо розглядати, українську молодь, як активну ланку і стратегічний ресурс розвитку країни. Важливо зосередитися на пошуку нових проектів, технологій, комплексних рішень у сфері інтелектуального потенціалу молоді та активно вводити зміни на базі законодавства про покращення умов реалізації молодих фахівців. Необхідно докласти зусилля для впровадження концепції розвитку інноваційних технологій, що безумовно пов'язано зі створенням функціональних підсистем, організаційних структур для налагодження професійної діяльності майбутніх поколінь.

Вища освіта – є базовим носієм, що вносить вирішальний внесок у формування інтелектуального потенціалу нації, який, у свою чергу, суттєво впливає на перспективи інноваційного розвитку країни та молоді. Хоча шлях до створення кваліфікаційних кадрів надзвичайно довгий та тернистий, адже лежить через підготовку та освоєння матеріалу для подальшого життя.

Після закінчення вузу випускники стають учасниками ринку праці, де існують конкурентні відносини, що вимагає постійного вдосконалення інтелектуального капіталу за допомогою навчання, підвищення кваліфікації. Ефективне використання інтелектуальних ресурсів дає можливість отримати додаткові конкурентні переваги як для молоді, так і для організацій. І тоді інтелектуальні ресурси стануть пріоритетними.

З метою нарощування, ефективного використання та управління інтелектуальним потенціалом молоді необхідно сформувати систему його оцінки за певними критеріями. Отримана інформація надасть найповнішу картину про наявний потенціал молоді, про можливі напрямки впровадження досягнутих результатів, дасть можливість оцінити результативність діяльності і визначити траєкторію подальшого розвитку з підтримки талановитої молоді.

Система якісної і кількісної оцінки інтелектуального капіталу повинна ґрунтуватися на вимірі його елементів, що дозволить отримати більш чітке уявлення про здатність країни, регіону чи вузу досягти своїх цілей. Створення певної системи оцінки інтелектуального потенціалу молоді забезпечить його вимір і подальше управління всередині вузу. Для оцінки інтелектуального капіталу вузу може бути запропонована методика, що включає систему показників, що характеризують використання нематеріальних активів в процесі розвитку вузу і відображають взаємодію з зовнішнім середовищем. Критеріями при виборі показників є значимість, інформативність, відображення результату інтелектуальної діяльності, отримання економічної віддачі. Для отримання кількісного вираження показників доцільно використовувати методи спостереження, аналізу статистичних даних про діяльність вузу, порівняльної оцінки, угруповання.

Результативність використання інтелектуального потенціалу молоді можна оцінювати за такими критеріями:

- науково-дослідна діяльність студентів (наукові публікації, грантова діяльність, академічна мобільність, участь в конкурсах, конференціях);
- науково-інноваційна діяльність, студентів (участь в конкурсах інноваційних розробок, кількість об'єктів інтелектуальної власності);
- затребуваність випускників на ринку праці (кількість працевлаштованих випускників);
- участь роботодавців у навчальному процесі (виконання дипломних робіт на замовлення організацій, практики, стажування студентів на підприємствах).

Таким чином, зростання освітнього рівня молоді, формування і нарощування інтелектуального потенціалу - це гарантія високої конкурентоспроможності в умовах сучасного ринку праці. Безперервна освіта і підвищення кваліфікації сприяють розширенню інтелектуальних здібностей і можливостей молоді, що підвищує перспективи професійного зростання і підвищення рівня життя. Розвиток інтелектуального потенціалу, розширення освітніх можливостей, посилення конкурентоспроможності молоді в умовах українського та світового ринку праці виступають в якості пріоритетних завдань державного регулювання.

Література

1. Вовканич С. Українська національна ідея та її інтелектуальне забезпечення // Український культурологічний центр [Електронний ресурс] Режим доступу: http://intellect.org.ua/index.php?lang=u&material_id=14987
2. Петренко В.П. Управління процесами інтелектокористування в соціально-економічних системах // Наукова монографія – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. – 352 с.
3. Молодые украинцы - важнейший ресурс страны [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ru.tsn.ua/groshi/intellektualnyu-potencial-ukrainskoj-molodezhi-obespechit-prirost-vvp-na-88-ekspert-309085.html>
4. 112.ua // Правительство должно развивать экономику, чтобы украинская молодежь не покидала Украину, - Гройсман [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://112.ua/obshchestvo/pravitelstvo-dolzno-razvivat-ekonomiku-chtoby-ukrainskaya-molodezh-ne-pokidala-ukrainu-groisman-320977.html>

Вешко О.В., аспірант
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький

ПРОБЛЕМИ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОСТІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПЕРСОНАЛУ СПІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасні промислові підприємства здійснюють свою господарську діяльність в умовах високої конкуренції, яка зумовлена глобалізацією світової економіки і проникненням потужних транснаціональних компаній на внутрішні ринки багатьох країн. В цих умовах вітчизняним виробникам важливо зуміти не тільки відстояти свої позиції на традиційних для себе ринках, а й розширити свою присутність у світовому економічному просторі, в тому числі – стаючи учасниками різного роду інтеграційних утворень. Залежно від мети й цілей об'єднання, ресурсних можливостей та досягнутих конкурентних позицій кожного учасника вони можуть мати різну організаційно-правову форму, різну ступінь участі сторін у вирішенні стратегічних та оперативних завдань, суттєві відмінності у розподілі отриманих доходів тощо. Проте в кожному разі доцільність інтеграції обґрунтовується з позицій взаємодоповнюваності ресурсів, їх значущості для створення конкурентних переваг у стратегічних зонах господарювання. Зважаючи на те, що конкурентні переваги в сучасному бізнес-середовищі формуються не стільки за рахунок матеріальних, як завдяки нематеріальним ресурсам (а значить – завдяки ефективній взаємодії висококваліфікованого і креативного персоналу), важливою проблемою таких інтегрованих підприємницьких структур є проблема ефективної організаційної взаємодії у мультикультурному середовищі, особливо коли задля вирішення спільних завдань об'єднуються учасники з різних країн, утворюючи спільні підприємства.

Питання впливу мультикультурності на ефективність організаційної взаємодії є предметом наукового інтересу багатьох сучасних дослідників, зокрема А. Большакової, С. Джексона, К. Мей та К. Вітні, Р. Ірлі та К. Гібсон, Ч. Сноу та ін. Ними вивчаються стилі міжособистісної взаємодії у мультикультурних групах,